

4. Володькина М.В. Стратегический менеджмент: учеб. пособ. / М.В. Володькина. – К.: Знание-Прес, 2002. – 152 с.

МАЛІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК БАЗОВИЙ СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

*Касатанова І.А., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В сучасній економіці органічно співіснують малий, середній та великий бізнес, але на відміну від двох останніх малий бізнес є найбільш чисельним та поширеним сектором економіки.

Щодо суті визначення його, то «малий бізнес – це сукупність малих і середніх підприємств, які прямо не входять ні в одне монопольне об'єднання і виконують підлеглу до монополії роль в економіці» [1, с. 61].

В українській статистиці «малими (незалежно від форми власності) визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працівників за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за рік не перевищує суми, еквівалентної п'ятистам тисячам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні» [2].

Малий бізнес є базовим структурним елементом сучасної ринкової економічної системи, що обумовлено наявністю в нього низки специфічних особливостей, які надають йому перевагу над середнім бізнесом [3, с. 79-80]: має спрощену структуру й внаслідок цього більш низькі витрати виробництва, тому він є одним з найбільш прибуткових секторів економіки; більш пристосований до виробництва унікальних виробів, дешевше і швидше переозброюється технічно, вимагає менших капіталовкладень і забезпечує їх прискорену окупність; розміри малих підприємств дозволяють оперативно ухвалювати й доводити до логічного завершення управлінські рішення, динамічніше реагувати на несприятливі внутрішні і зовнішні впливи, швидко пристосовуватися до змін споживчого попиту, мобільно освоювати виробництво нової продукції; сприяє спеціалізації, звільняє великі підприємства від виробництва дрібносерійної продукції, займається пошуком, доробкою і освоєнням нових виробів, охоче йде на ризик; малі підприємства найчастіше є класичними приватними фірмами, де власник виступає ще й у ролі менеджера, спрацьовує простий і потужний стимулюючий механізм, оскільки отриманий прибуток є доходом керівника підприємства; на малих підприємствах проявляються позитивні результати соціального партнерства, більш довірливі виробничі стосунки, що сприяє швидкому врегулюванню реальних конфліктних ситуацій між власником і працівниками.

Досліджуючи значення бізнесу в активізуванні економічних процесів, З. Верналій відзначає, що функції малого бізнесу «із загальноекономічних позицій полягають не тільки в тому, що він є одним із найважливіших діючих

факторів економічного розвитку суспільства, яке спирається на ринкові методи господарювання, а й його важлива функція – сприяння соціально-політичної стабільності суспільства, тобто малий бізнес відкриває простір вільному вибору шляхів і методів роботи на користь суспільства і забезпечення власного добробуту» [4].

В сучасних ринкових умовах для України першочерговим завданням є створення умов для стабільного економічного зростання. Це можливо тільки шляхом розвитку малого бізнесу, який у розвинених країнах здійснює низку функцій, що чинять вплив на їх соціально-економічний розвиток, а саме: збільшення гнучкості національної економіки, приведення в стан, що відповідає сучасним умовам глобалізації й відкритої економіки; стимулювання розвитку конкуренції; забезпечення додаткових робочих місць, подолання безробіття; стимулювання підвищення ділової активності; ослаблення диференціації доходів населення й підвищення їх рівня.

Країнам з розвинутою економікою притаманна концентрація великих, середніх і малих підприємств та оптимальне співвідношення між ними. Велике виробництво тут не протиставляється малому, культивується принцип кооперації великих і малих підприємств. Саме від малих підприємств залежать фінансово-економічні результати господарської діяльності всієї країни. Десятки тисяч малих фірм одержують вигідні і постійні замовлення від гігантів індустрії і держави, що виступає замовником і споживачем продукції малого бізнесу.

Основними причинами, що перешкоджають розвитку малого бізнесу є: складність доступу до фінансових ресурсів, як результат – недостатність обігових коштів; недосконалість фінансової підтримки втілення привабливих інвестиційних та інноваційних проектів; недостатня увага щодо питань усунення адміністративних бар'єрів та загроз.

Малий бізнес, беручи до уваги його організаційну непривабливість, займає міцні позиції в конкурентоспроможному ринковому середовищі економіки України. Його здатністю є швидке і дешеве створення робочих місць, нових переваг. Він є найбільш динамічною частиною ринкової економіки, в умовах якої забезпечується можливість внутрішньо налагодити соціально-економічні зміни, максимально налагодивши інтереси підприємців з владою.

Література:

1. Іванов І.М. Деякі соціально-економічні аспекти розвитку малого бізнесу в Україні / І.М. Іванов, М.М. Мартинов // Вчені записки: науковий журнал. – Х.: ХІУ, 2007. – № 21. – С. 60-65.

2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – Заголовок з екрану.

3. Дмитрієв І.А. Формування та оцінювання бізнес-портфеля підприємства автомобільного транспорту: монографія / І.А. Дмитрієв, І.А. Касатонova. – Х.: ХНАДУ, 2010. – 156 с.

4. Верналії З. *Мале підприємництво: основи теорії і практики* / З.С. Верналії. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2003. – 303 с.

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ В СИСТЕМІ ЕНЕРГЕТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Каткова Н.В., к.е.н., доцент

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Вагомою умовою сталого розвитку підприємства, підвищення його конкурентоспроможності є надійність енергозабезпечення діяльності, енергозбереження та енергоефективність. Вирішити проблему ефективного управління енергетичними системами суб'єктів господарювання, оптимізації споживання енергетичних ресурсів, забезпечення енергозбереження та підвищення енергоефективності, дозволяє реалізація концепції енергетичного менеджменту.

Складовою системи енергоменеджменту є енергетичний аналіз, який передбачає ідентифікацію та аналіз енергетичних аспектів та характеристик діяльності, що дає змогу визначити можливості для її поліпшення. До основних напрямів енергетичного аналізу відносяться наступні [1, 2]: аналіз використання та споживання енергії, оснований на вимірюванні та інших даних, зокрема ідентифікація наявних джерел енергії; оцінювання використання та споживання енергії на поточний момент і за минулі періоди часу; аналізування витрат енергетичних ресурсів окремо по кожному їх виду; оцінювання відповідності фактичних питомих витрат енергетичних ресурсів нормам і порівняно з очікуваним; аналіз балансів енергетичних ресурсів; визначення частки фінансових витрат енергетичних ресурсів в загальній собівартості продукції; визначення показників ефективності використання енергетичних ресурсів виробничої системи, її основних підрозділів та технологічних процесів; аналізування енергоємності продукції; ідентифікація сфер суттєвого використання енергії, зокрема ідентифікація будівель, устаткування, систем, процесів й персоналу, інших параметрів, які суттєво впливають на використання та споживання енергії; аналізування витрат і втрат енергетичних ресурсів в енергоємних технологічних установках, технологічних процесах та підрозділах (окремо по кожному виду енергетичних ресурсів); визначення поточних енергетичних характеристик матеріально-технічних засобів, устаткування, систем і процесів, пов'язаних з ідентифікованим суттєвим використанням енергії; оцінювання майбутнього використання та споживання енергії; визначення пріоритетів й можливостей для поліпшення енергетичних характеристик, зокрема оцінювання потенціалу енергозбереження; визначення і оцінювання використання потенційних, поновлюваних та інших альтернативних джерел енергії, в т.ч. вторинних енергоресурсів; аналіз впровадження енергозберігаючих заходів та визначення їхньої пріоритетності; оцінювання впливу енергозберігаючих заходів на